

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Житомирського
державного університету
імені Івана Франка
протокол № 6 від
«26» червня 2019 року

Голова Вченої ради
В. М. Мойсієнко

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(назва)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр та назва)

Спеціальність 053 Психологія
(код та назва)

Освітня програма Психологія
(назва)

Факультет соціально-психологічний
(назва)

Введено в дію наказом ректора
Житомирського державного
університету імені Івана Франка
№ 56 від «26» червня 2019 р.

Укладачі програми:

Портницька Н.Ф. – завідувач кафедри соціальної та практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Мазяр О.В. – доцент кафедри соціальної та практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент, факультетський керівник практики

Рецензенти програми:

Шепельова М.В. – кандидат психологічних наук, молодший науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Журавльова Л.П. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології розвитку та консультування Житомирського державного університету імені Івана Франка

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної та практичної психології

Протокол № 12 від 18 червня 2019 р.

Завідувач кафедри

Портницька Н.Ф.

Програма розглянута і схвалена на засіданні вченої ради соціально-психологічного факультету

Протокол № 11 від 24 червня 2019 р.

Голова вченої ради
соціально-психологічного факультету

Тичина І.М.

Програма затверджена на засіданні вченої ради університету

Протокол № _____ від „ _____ ” _____ 2019 р.

Голова вченої ради університету

(підпис)

В. М. Мойсієнко

I. Пояснювальна записка

Місце практики в професійній підготовці здобувача вищої освіти

Фахова практика є обов'язковим етапом практичного навчання здобувачів вищої освіти спеціальності 053 Психологія першого (бакалаврського) рівня. Практична підготовка здобувачів вищої освіти має на меті набуття ними професійних навичок та вмінь; проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача вищого навчального закладу та спеціаліста з фаху. Програма практичної підготовки і терміни її проведення визначаються навчальним планом.

Мета практики

Основною метою практики є підготовка здобувачів вищої освіти до успішної професійної діяльності за спеціальністю 053 Психологія. В основі практики лежить системний підхід до формування навичок професійної діяльності студентів, що включає поєднання теоретичних знань і практичних умінь. Найголовнішим критерієм ефективності проходження навчальної та виробничої практики з психології є здатність здобувачів вищої освіти вирішувати професійні проблеми.

Фахова практика побудована за принципом поступового поглиблення знань та умінь професійної діяльності психолога відповідно до теоретичних дисциплін, які вивчаються студентами.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти ознайомлюються з особливостями роботи психолога; набувають досвід психологічної діяльності, виробляють уміння та навички, необхідні для вирішення професійних завдань, оволодівають формами і методами діагностичної, консультативної, просвітницької і дослідницької діяльності; рефлексують свої особистісні якості і рівень практичної підготовленості до майбутньої професійної діяльності.

Фахова практика відповідає адаптаційним, розвивальним, навчальним та виховним завданням підготовки майбутніх психологів.

Завдання практики:

1. Поглиблювати і закріплювати теоретичні знання, оволодіти загальними теоретико-методологічними принципами психологічного дослідження, сформулювати вміння і навички застосовувати знання у професійній діяльності психолога.

2. Ознайомитися з основними напрямками та особливостями роботи психолога в закладах різного профілю діяльності та зі змістом нормативних документів, які регламентують діяльність психологічної служби.

3. Сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти адекватної професійної позиції психолога, відповідного стилю поведінки і мислення.

4. Застосовувати теоретичні знання під час психодіагностичної роботи, користуючись різноманітними формами та методами роботи і враховуючи вікові особливості клієнта, здійснювати аналіз та інтерпретацію отриманих даних, формулювати висновки та рекомендації за результатами дослідження.

5. Виробляти вміння здійснювати психологічну консультацію за результатами досліджень, при вирішенні проблем міжособистісної взаємодії, навчально-виховних завдань, труднощів особистісного розвитку тощо.

6. Ознайомити здобувачів вищої освіти із просвітницькою та профілактичною роботою психолога і методами поширення психологічних знань серед населення з метою підвищення психологічної компетентності.

7. Розвивати вміння та навички проведення науково-психологічних досліджень, здійснювати перевірку обґрунтованості наукових припущень і теоретичних концепцій.

Програмні результати навчання, які формуються у здобувачів вищої освіти:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, ілюструвати прикладами.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР19. Здійснювати підсумкову рефлексію виконання професійних завдань.

II. Види та терміни проходження практик

Назва практики	Семестр	Тривалість (кількість тижнів)	Загальна кількість годин / кредитів
Перший (бакалаврський) рівень			
Навчальна			
Навчальна практика з вступу до спеціальності з основами деонтології	I	2	3 / 90
Виробнича			
Виробнича психодіагностична практика	IV	4	6 / 180
Виробнича консультаційна практика	V	5	7,5 / 225

Виробнича практика практичної психології	3	VIII	5	7,5 / 225
		Разом	16	24 / 720

III. Бази проведення практик

Назва практики	База проведення практик
Навчальна практика з вступу до спеціальності з основами деонтології	загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, колегіуми м. Житомира
	Житомирський обласний центр соціально-психологічної допомоги
	Громадська організація «Перспектива» м. Житомир
	Громадська організація «Діти Сонця» м. Житомир
	Житомирський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
	Управління Державної пенітенціарної служби України в Житомирській області
	Житомирський навчальний центр підготовки поліцейських
	Комунальна соціально-реабілітаційна установа «Вище професійне училище-інтернат» Житомирської обласної ради
	КМЗ «Житомирська спеціалізована ЗОШ I-III ступенів № 2»
Виробнича психодіагностична практика	загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, колегіуми м. Житомира та Житомирської області
	КМЗ «Житомирська спеціалізована ЗОШ I-III ступенів № 2»
Виробнича консультаційна практика	загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, колегіуми м. Житомира та Житомирської області
	Житомирський обласний центр соціально-психологічної допомоги
	Житомирський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
	Управління Державної пенітенціарної служби України в Житомирській області
	Комунальна соціально-реабілітаційна установа «Вище професійне училище-інтернат» Житомирської обласної ради
	КМЗ «Житомирська спеціалізована ЗОШ I-III ступенів № 2»
Виробнича практика з практичної психології	загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, колегіуми м. Житомира та Житомирської області
	Житомирський обласний центр соціально-психологічної допомоги
	Громадська організація «Перспектива»
	Житомирський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
	Житомирська благодійна організація «Я – мама!»
	Управління Державної пенітенціарної служби України в Житомирській області

	Житомирський навчальний центр підготовки поліцейських
	Громадська організація «Діти Сонця» м. Житомир
	Громадська організація «Перспектива» м. Житомир
	Комунальна соціально-реабілітаційна установа «Вище професійне училище-інтернат» Житомирської обласної ради
	КМЗ «Житомирська спеціалізована ЗОШ I-III ступенів № 2»

IV. Організація практики

Здобувачів вищої освіти за місяць до початку практики доводяться до відома про початок проходження практики. За цей час вони мають можливість погодити з груповим та факультетським керівниками практики базу проходження практики, отримати *направлення* на проходження практики, сприяти укладанню *договору* між Університетом та базою практики (якщо такий не був укладений раніше), принести *відношення* про погодження з базою практики термінів і змісту проходження практики.

Здобувачі вищої освіти:

- до початку практики одержують від керівника практики інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки і консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;
- своєчасно прибувають на базу практики;
- у повному обсязі виконують всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчають і суворо дотримуються правил охорони праці та техніки безпеки і виробничої санітарії;
- несуть відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно подають необхідні звітні документи та захистити результати практики.

Факультетський керівник практики:

- спільно з керівниками від кафедри (груповими керівниками) розробляє службову записку, яка слугує проектом наказу про практику здобувачів вищої освіти, здійснює розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики, організовує проведення зборів здобувачів вищої освіти із питань практики до її початку (установча конференція) та після її проведення (підсумкова конференція);
- проводить із здобувачами вищої освіти обов'язковий інструктаж з охорони праці і безпеки життєдіяльності;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітування з практики, критерії оцінювання та форми звітування;
- контролює правильність оформлення та організовує збір необхідної документації для проведення практики;
- подає до навчального відділу звіти про проведення практики з пропозиціями щодо вдосконалення її організації.

Керівник практики від кафедри (груповий керівник практики):

- розробляє та погоджує із завідувачем кафедри тематику індивідуальних завдань на практику;

- до початку практики проводить зі здобувачами вищої освіти, яких направлено на практику, інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформлює відповідні документи;
- узгоджує із керівником практики від бази практики індивідуальні завдання на практику з урахуванням особливостей місця практики;
- видає здобувачам вищої освіти індивідуальні завдання на практику у строк, установлений цим Положенням;
- засвідчує відповідність баз практик критеріям її проведення;
- спільно з факультетським керівником розробляє проекти наказів про практику;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- стежить за своєчасним прибуттям здобувачів вищої освіти до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення;
- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно із робочою програмою практики;
- відстежує забезпечення нормальних умов праці і побуту здобувачів вищої освіти;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань і збирання матеріалів;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує здобувачів вищої освіти про порядок подання звітів про практику;
- приймає захист звітів у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики здобувачів вищої освіти;
- здає звіти здобувачів вищої освіти про практику на кафедру.

V. Підведення підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми. Форма звітності студента про проходження практики – письмовий звіт. Письмовий звіт разом із заповненим щоденником подається на рецензування керівникові практики від кафедри. У звіті мають бути відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики. Оформлюється звіт за вимогами, встановленими робочою програмою практики.

Оцінювання практики відбувається за наступними критеріями:

- рекомендована оцінка у відгуку керівника від бази практики;
- оцінювання керівником практики звіту, матеріалів практики та якості оформлення щоденника практики;
- захист звіту про проходження практики.

До складу комісії із захисту практики входять керівник практики, груповий керівник практики від кафедри та факультетський керівник практики.

Термін подання звітів про проходження практики та матеріалів практики: матеріали практики здаються впродовж тижня після проходження практики (для студентів денної форми навчання), під час сесії (для студентів заочної форми навчання).

VI. Зміст практик

6.1. Навчальна практика

Навчальна практика з вступу до спеціальності з основами деонтології

Мета практики – ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою роботи психолога в закладах різного спрямування (шкільні та дошкільні навчальні заклади, центри практичної психології та соціальної роботи, центри соціальних служб для молоді, притулки для неповнолітніх, центри зайнятості населення, громадські організації тощо).

Завдання практики:

1. Підготовка та публікація п'яти повідомлень у соціальних мережах про знайомство з психологом закладу, загальний опис його діяльності.

2. Матеріали планово-підготовчого етапу професійно-орієнтованого завдання, обраного за власним бажанням.

3. Самоаналіз проходження практики: рефлексія досвіду проходження практики та складання програми саморозвитку.

4. Звіт за результатами практики.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти:

1. Ознайомлення із закладом, де проходить практика.

2. Ознайомлення з посадовими обов'язками психолога, основними напрямками діяльності та функціями психологічної служби.

3. Ознайомлення з робочою, звітною та нормативною документацією психолога.

4. Проведення інтерв'ю з психологом закладу й оформлення публікацій у соціальних мережах.

5. Виконання планово-підготовчого етапу одного з професійно-орієнтованих завдань, які вирішував практичний психолог.

6. Самоаналіз проходження практики: рефлексія умінь та навичок, складання програми саморозвитку.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику:

1. П'ять повідомлень у соціальних мережах про знайомство студента з психологом закладу, загальний опис його діяльності. Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання роблять одне повідомлення.

2. Матеріали планово-підготовчого етапу професійно-орієнтованого завдання, обраного за власним бажанням.

3. Самоаналіз проходження практики: рефлексія досвіду проходження практики та складання програми саморозвитку.

4. Звіт про проходження практики.

Норми оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

Оцінка «відмінно» ставиться у випадку виконання всіх чотирьох завдань на високому рівні; «добре» – виконання трьох або двох завдань на достатньому рівні; оцінка «задовільно» – виконання завдань на середньому рівні. Оцінка «незадовільно» ставиться у випадку виконання меншої половини від обсягу запланованих завдань. До уваги береться рівень виконання завдань практики.

6.2. Виробнича практика

Виробнича психодіагностична практика

Мета практики – поглибити і закріпити теоретичні знання діагностичної роботи психолога, що передбачає організацію, проведення та інтерпретацію емпіричних психологічних досліджень різного ступеня складності, формулювання висновків та розробку рекомендацій.

Завдання практики:

1. Індивідуальне психологічне дослідження дитини молодшого шкільного віку за тестом Д. Векслера (дитячий варіант), методикою «Незакінчені речення» (методика для учнів початкових класів), проективною методикою «Моя сім'я» (розгорнена інтерпретація).

2. Індивідуальне психологічне дослідження підлітка або юнака за опитувальником Г. Айзенка, опитувальником Х. Шмішека, методикою «Незакінчені речення» (методика для учнів середніх і старших класів), проективною методикою «Неіснуюча тварина» або «Дім-Дерево-Людина».

3. Соціометричне дослідження учнів молодшого шкільного підліткового або юнацького віку (на вибір).

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти.

Психодіагностична робота проводиться з дітьми молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку. Здобувачі вищої освіти *денної форми* навчання виконують завдання практики у повному обсязі: 7 індивідуальних досліджень з дітьми молодшого шкільного віку, підліткового та юнацького віку; 1 групове дослідження. Здобувачі вищої освіти *заочної форми* навчання проводять дослідження за 2 методами: одне – з молодшим школярем, одне – з підлітком або юнаком (на вибір); 1 групове дослідження.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику.

По завершенню практики повинні бути виконані у повному обсязі всі завдання у відповідності з формою навчання здобувачів вищої освіти. Зокрема, необхідно здати:

1. Щоденник проходження практики із мокрими печатками та підписами керівника установи, що засвідчує терміни проходження практики та характеристику.

2. Відношення про те, що заклад дає згоду на проходження студентом практики з фаху.

3. Оформлені психодіагностичні дослідження включають заповнені бланки відповідей, малюнки, графіки і таблиці; кількісну та якісну інтерпретацію результатів по кожній методиці; загальна психологічна характеристика досліджуваного; висновки та психологічні рекомендації;

4. Самоаналіз виконання психодіагностичних завдання: рефлексія професійних знань, умінь та навичок і програма саморозвитку.

Норми оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

Оцінка «відмінно» ставиться у випадку виконання всіх завдань у повному обсязі на високому рівні; «добре» – виконання всіх або більшої частини завдань на достатньому рівні; оцінка «задовільно» – виконання поставлених завдань на середньому рівні. Оцінка «незадовільно» ставиться у випадку виконання меншої половини від обсягу запланованих завдань. До уваги береться рівень виконання завдань практики.

Виробнича консультаційна практика

Мета практики – формувати уміння та навички проводити спеціальним чином організоване спілкування з клієнтами, в процесі якого здійснюється психологічна допомога у розв’язанні особистісних проблем, у пошуку необхідних ресурсів для вирішення актуальних життєвих труднощів, подолання труднощів міжсуб’єктної взаємодії, надання адекватної інформації щодо психологічного розвитку суб’єктів навчальної та професійної діяльності, прояснення життєвої ситуації тощо.

Завдання практики:

1. Провести й оформити результати 5 індивідуальних консультацій.
2. Провести й оформити результати 2 просвітницьких бесід або групових консультацій.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти проводять індивідуальні психологічні консультації та просвітницьку роботу у відповідності із записати та актуальними проблемами, які стоять перед психологом закладу. Здобувачі вищої освіти *денної форми навчання* проводять 5 індивідуальних психологічних консультацій і 2 просвітницькі бесіди або групові консультації; здобувачі вищої освіти *заочної форми навчання* – 2 індивідуальних психологічних консультацій і 1 просвітницьку бесіду або групову консультацію.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику:

1. Щоденник проходження практики із мокрими печатками та підписами керівника установи, що засвідчує терміни проходження практики та характеристику.
2. Відношення про те, що заклад дає згоду на проходження студентом практики з фаху.
3. Оформлені індивідуальні психологічні консультації.
4. Оформлені просвітницькі бесіди або групові консультації; фотозвіт.

Норми оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

Оцінка «відмінно» ставиться у випадку виконання всіх завдань у повному обсязі на високому рівні; «добре» – виконання всіх або більшої частини завдань на достатньому рівні; оцінка «задовільно» – виконання поставлених завдань на середньому рівні. Оцінка «незадовільно» ставиться у випадку виконання меншої половини від обсягу запланованих завдань. До уваги береться рівень виконання завдань практики.

Виробнича практика з практичної психології

Мета практики – закріпити і поглибити теоретичні знання, удосконалити навички виконання професійно-орієнтованих завдань, які передбачають вміння організовувати і проводити психологічні дослідження (здійснювати оцінку особистісних якостей, особливостей інтелектуального та емоційного розвитку, вивчати специфіку міжособистісної взаємодії), психокорекційні техніки (вносити зміни у розвиток окремих психічних процесів, нівелювати особистісну проблематику), вміння проводити консультативну, просвітницьку та профорієнтаційну роботу.

Завдання практики:

1. Виконати у повному обсязі й оформити згідно вимог 2 професійно-орієнтованих завдання.

2. Провести й оформити 1 профорієнтаційне заняття.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти ознайомлюються з системою психологічної служби, її структурою, основними нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність психолога, специфікою і напрямками роботи. Здобувачі вищої освіти виконують професійно-орієнтовані завдання у відповідності з актуальними проблемами, які стоять перед психологом закладу. Здобувачі вищої освіти *денної форми навчання* виконують 2 професійно-орієнтованих завдання та одне профорієнтаційне заняття; здобувачі вищої освіти *заочної форми навчання* – 1 професійно-орієнтоване завдання.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику.

По завершенню практики повинні бути виконані у повному обсязі два або одне професійно-орієнтовані завдання у відповідності з формою навчання студентів. Зокрема, необхідно здати:

1. Щоденник проходження практики із мокрими печатками та підписами керівника установи, що засвідчує терміни проходження практики та характеристику.
2. Відношення про те, що заклад дає згоду на проходження студентом практики з фаху.
3. Оформлені професійно-орієнтовані завдання.
4. Оформлений профорієнтаційний захід, що включає структуру та зміст профорієнтаційного заняття; фотозвіт про проведений захід.

Норми оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

Оцінка «відмінно» ставиться у випадку виконання професійно-орієнтованих завдань та профорієнтаційного заходу на високому рівні; «добре» – виконання всіх або більшої частини завдань на достатньому рівні; оцінка «задовільно» – виконання поставлених завдань на середньому рівні. Оцінка «незадовільно» ставиться у випадку виконання меншої половини від обсягу запланованих завдань. До уваги береться рівень виконання завдань практики.